

A „jó” és a „rossz”

Filozófiailag a „jó” és „rossz” fogalmát, mibenlétét és viszonyát egymáshoz vizsgálhatjuk *lételméleti* (ontológiai) szempontból, mint minden létezőt jellemző tulajdonságot.

Meg lehet vizsgálni *értékelméleti* (axiológiai) vonatkozásban. Vizsgálhatjuk végül *erkölcsi* (etikai) szempontból is.

1. A „jó” és „rossz” mint lételméleti tulajdonság

Minden létező vagy „jó”, azaz *hasznos valamire*, vagy „rossz” azaz *nem használható* arra, amire készült, rendeltetett.

Ebben az esetben eszközként mondunk valamit jónak vagy rossznak. (Ebben az értelemben használják gyakran ezt a kifejezést a mindennapi életben is, valaminek a „*használhatóságát*” jelezve vele. Pl. Jó ruha, rossz szék stb.)

Lételméleti szempontból ez a kifejezés ilyen értelemben jelenti *valamely dolog, jelenség megfelelő minőségét vagy annak hiányát*. Nem önmagában „jó” vagy „rossz” tehát, hanem valami mással kapcsolatban.

2. A „jó” és „rossz” értékelméleti szempontból

Értékelméletileg a „jó” a *pozitív értékek* közé tartozik, a „rossz” pedig *negatív érték, antiérték* (ellenérték).

3. A „jó” és „rossz” erkölcsi értelemben

Az erkölcsi „jó” és „rossz” egyaránt *alapproblémája* a lelkiismeretnek és az erkölcstannak, de szerepe van az ember célja megfogalmazásánál is.

A lételméleti értelmezéssel ellentétben az etikát e szavak jelentése érdekli.

Ilyen értelemben a „jó” vagy „rossz” nem másra tekintettel, nem a „*használhatóság*” szempontjából, hanem önmagában véve mindentől függetlenül igaz.

Szintén *minősít*, az ember *magatartását, cselekedeteit erkölcsileg minősíti*. (vagy jó a cselekedet vagy rossz).

Erkölcsileg vizsgálva a „jó” és „rossz” fogalmát:

Gyakorlatilag az erkölcsi „jó” és a „rossz” az **emberi magatartásban** valósul meg.

Megjelenési formái: a szó, a cselekvés, a gondolat.

a) A **beszéd, a szó** jó, illetve rossz mivolta és következményei, a mindennapi kifejezésekben is tükröződnek. (pl. a „bátorító szó”, „simogató szó”, „szóval való bántás” stb. kifejezések).

b) A „jó” és a „rossz” **tettekben, cselekedetekben** való megnyilvánulása nyilvánvaló tapasztalati tény.

„A jót nem elég akarni, A jót tenni, tenni kell...” – írja Váci Mihály.

c) Viszont általában nem sokan ismerik és talán ezért nem nagyon fogadják el, hogy a „jó” ill. a „rossz” és az ember **gondolatai** között szintén erős kapcsolat, kölcsönhatás van. Gondolatban is lehet rosszat „elkövetni”, sőt a valódi rossz állásfoglalás, tett először a fejben, a tervben születik meg.

Az „igazi jó”, illetve a „valódi rossz” kettős feltétele: a tudatos és akart döntés, állásfoglalás és cselekedet. Azaz, amit elméletileg is megtervezünk, amihez akaratilag is hozzájárulunk.

A *jog* és a *vallás* is ezt a rosszat ítéli meg súlyosabban, amit tudva és akarva követtek el.

Tehát nem mindegy, hogyan gondolkodik az ember. Ugyanis előbb-utóbb úgy fog cselekedni, ahogy gondolkodik.

Elméletileg a „jó” vagy „rossz” erkölcsi kategórián belül nincs fokozati különbség. Valami vagy „jó” vagy „rossz”. Így az emberi cselekedetek is vagy „jóak” vagy „rosszak”.

Gyakorlatilag – a következményeket tekintve – azonban lehet fokozatokat felállítani. Vannak nagyobb, komolyabb következményekkel és kisebb, enyhébb következményekkel járó „jó” és „rossz” cselekedetek.

A *fokozati differenciálásnak* elsősorban a „rossz” jogi elbírálásában van nagy jelentősége, a szankciók megállapításánál, a büntetések kiszabásánál.

Összefoglalva:

- Erkölcsileg jó az, ami elősegíti az egyén tökéletesedését, fejlődését testi ill. szellemi, lelki téren és egyúttal hasznára, segítségére van a többi embernek is.
- Az erkölcstannal foglalkozó szakemberek egy része a rosszat a jó hiányának tartja. Mások szerint a rossz, aminek önmagában nincs semmi értelme.
- A jó és a rossz tettekben nyilvánul meg, de a tetteket legtöbbször tudatos tervezés, döntés előzi meg, tehát az sem mindegy, hogyan gondolkodik az ember.